

7 Arbetskraft inom jordbruket

I kapitel 7 redovisas uppgifter om arbetsinsatserna inom framförallt jordbruk och skogsbruk. Från den årliga registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) har hämtats uppgifter om förvärvsarbetande inom jordbruk och skogsbruk och deras andel av samtliga förvärvsarbetande. Uppgifter lämnas vidare om jordbrukarnas åldersfördelning.

Sammanfattning

Förvärvsarbetande

År 1999 var enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS, 78 000 personer sysselsatta inom jordbruk med binäringar, varav 60 000 inom jordbruk. Detta innebär 2,0 respektive 1,5 % av samtliga förvärvsarbetande personer. Den största andelen sysselsatta i jordbruk med binäringar noteras för Gotlands län med 7,5 % medan andelen är lägst i Stockholms län med endast 0,4 % (**Tabell 7.1**).

Företagarnas åldersfördelning

Jordbrukarnas medianålder ligger i intervallet 50–54 år. 18 % är 65 år eller äldre och 8 % är yngre än 35 år. Förändringarna i de här avseendena har varit små under senare år (**Tabell 7.2**).

Sysselsättning i jordbruket enligt EU:s statistikkrav

Antalet sysselsatta i det svenska jordbruket, beräknade enligt EU:s statistikkrav, uppgick 1999 till totalt till 177 000 personer, vilket framgår av **tabell 7.3**. Vid företag som drivs av fysisk person var antalet sysselsatta företagare och familjemedlemmar 133 000. Stadigvarande sysselsatta, som ej var familjemedlemmar till företagaren, eller som var sysselsatta i företag drivna av juridisk person uppgick till 24 000. Antalet tillfälligt sysselsatta utan familjeknytning till företagaren och med i allmänhet mycket låg sysselsättning var 20 000 personer.

Den totala sysselsättningen omräknad till arbetskraftsenheter, Annual Work Unit (AWU) enligt EU:s definition uppgick till 74 000. En AWU motsvarar arbetstiden för en heltids-sysselsatt, för Sverige räknat efter 1 800 timmar per år. Är sysselsättningen mindre räknas motsvarande andel av en AWU. En redovisad sysselsättning på 1 800 timmar eller mer räknas alltid som en AWU. Företagaren och dennes familjemedlemmar svarar för tre fjärdedelar av det totala antalet arbetskraftsenheter (**Tabell 7.4**).

Sysselsättningen i jordbruket domineras av männen både vad gäller antal personer och antal AWU. Av alla företagare och familjemedlemmar (såväl stadigvarande som tillfälligt sysselsatta) samt övriga stadigvarande sysselsatta utgör männen 106 000 (67 %) och kvinnorna 51 000 (33 %). Räknat i arbetskraftsenheter blir skillnaden ännu större. Männen svarade för 75 % av dessa (**Tabell 7.4**).

Närmare hälften av samtliga sysselsatta redovisar under 25 % arbetstid i jordbruket. Av företagarna har en fjärdedel motsvarande heltid eller mer i sysselsättningsgrad. Från tidigare undersökningar och från kommentarer i samband med SCB:s undersökning vet vi att en stor andel av dem som redovisat 1 800 timmar eller mer anser sig ha väsentligt högre arbetsinsatser än vad som motsvarar normal heltid (**Tabell 7.5**).

Kvinnornas andel minskar i timgrupper med stigande timantal. I högsta timgruppen finns t.ex. endast ca 5 700 kvinnor redovisade jämfört med ca 29 000 män (**tabell 7.5**).

Om statistiken

Förvärvsarbete

I **tabell 7.1** redovisas uppgifter från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS (tidigare benämnd årlig regional sysselsättningsstatistik, ÅRSYS) om antal förvärvsarbete i jordbruk med binäringar år 1999. Resultaten avser förvärvsarbete i åldern 16 år och äldre vilka bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november 1999.

Branschindelningen i RAMS är fr.o.m. 1995 gjord efter standard för svensk näringsgrensindelning 1992 (SNI92).

RAMS grundas på administrativa dataregister som inhämtas eller sammanställs av SCB. Den viktigaste källan är registret över kontrolluppgifter från arbetsgivare men uppgifter hämtas även från andra källor, t.ex. taxeringsbanden och SCB:s företagsregister.

RAMS genomfördes första gången 1985 och har sedan dess tagits fram varje år. Den senast framtagna årgången avser sysselsättningen 1999. RAMS ligger också till grund för sysselsättningsstatistiken i de två senaste folk- och bostadsräkningarna (FoB 85 och FoB 90).

Det är viktigt att påpeka att fördelningen på näringsgren i RAMS grundas på det s.k. mestkriteriet, vilket förklarar varför RAMS redovisar betydligt färre personer inom jordbruk än Lantbruksregistret. I Lantbruksregistrets registrering kommer i princip alla personer med som under året varit sysselsatta på jordbruksföretag, dvs. även personer som är huvudsakligen verksamma i andra näringar. RAMS anses å andra sidan något underskatta antalet förvärvsarbete inom jordbruk (se kapitel 15).

Företagarnas åldersfördelning

Vid den årliga uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret erhålls bl.a. uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning. Resultaten avser företagare vid företag med mer än 2 hektar åkermark. Som företagare i Lantbruksregistret räknas

nas definitionsmässigt den person som juridiskt och ekonomiskt svarar för verksamheten. Sålunda redovisas endast uppgifter för den förste företagaren även om flera personer gemensamt brukar ett företag. Fram t.o.m. 1995 kunde ytterligare högst två företagare ingå i redovisningen. Ändringen 1996 skedde som anpassning till EU:s riktlinjer på området.

Sysselsättning i jordbruket enligt EU:s statistikkrav

I anslutning till uppgiftsinsamlingen för lantbruksregistret har SCB för åren 1995, 1997 och 1999 genomfört särskilda sysselsättningsundersökningar anpassade till EU:s krav. Resultat från 1999 års undersökning redovisas i **tabellerna 7.3–5**.

Sysselsatta personer redovisas som företagare, familjemedlemmar till företagaren eller som ej familjemedlemmar. Enligt EU:s bestämmelser skall endast en person redovisas som företagare.

Annan publicering

Antalet förvärvsarbete enligt RAMS med fördelning på näringsgren finns samlade i det årliga statistikpaketet AMPAK vid SCB. Bl.a. sker redovisning på län och kommun och med uppdelning på kön.

Redovisning på begränsad näringsgrensnivå sker också i Sveriges Statistiska Databaser, som kan nås via SCB:s webbplats www.scb.se.

Uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning (årligen sedan 1968) publiceras av Jordbruksverket och SCB i Statistiska meddelanden, serie JO, senast JO 34 SM 0101. Sysselsättningen i jordbruket enligt EU:s statistikkrav har likaledes redovisats i Statistiska meddelanden, senast J 30 SM 0001.

SM-publikationerna för senare år är tillgängliga på Internet och kan nås via SCB:s eller Jordbruksverkets webbplats (www.scb.se respektive www.sjv.se).

Delar av jordbruksstatistiken publiceras också i Sveriges Statistiska Databaser i anslutning till SCB:s webbplats.

Tabell 7.1
Förvärvsarbetande befolkning inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1999
efter arbetsplatsens belägenhet
Economically active population in agriculture, forestry, hunting and fishing by place of work

Område	Förvärvsarbetande inom jordbruk skogsbruk m.m.				Förvärvsarbetande inom jord- bruk, skogsbruk m.m. i procent av samtliga förvärvsarbetande			
	Män	Kvin- nor	Summa	Därav jord- bruk ¹	Män	Kvin- nor	Samt- liga	Därav jord- bruk ¹
Län								
Stockholms	2 775	1 098	3 873	3 379	0,6	0,2	0,4	0,4
Uppsala	2 225	647	2 872	2 234	3,9	1,1	2,5	1,9
Södermanlands	1 889	607	2 496	2 080	3,6	1,3	2,5	2,1
Östergötlands	3 763	861	4 624	3 708	4,0	1,1	2,6	2,1
Jönköpings	2 807	761	3 568	2 626	3,4	1,1	2,3	1,7
Kronoberg	1 784	506	2 290	1 522	3,9	1,3	2,8	1,8
Kalmar	3 390	787	4 177	3 312	6,4	1,7	4,2	3,3
Gotlands	1 392	417	1 809	1 751	11,2	3,6	7,5	7,3
Blekinge	1 373	396	1 769	1 418	4,0	1,3	2,7	2,2
Skåne	8 864	3 115	11 979	11 126	3,6	1,4	2,6	2,4
Hallands	2 896	1 037	3 933	3 431	5,3	2,0	3,7	3,3
Västra Götalands	8 291	2 438	10 729	9 108	2,3	0,8	1,6	1,4
Värmlands	2 147	509	2 656	1 607	3,6	0,9	2,3	1,4
Örebro	2 034	484	2 518	1 849	3,3	0,9	2,1	1,6
Västmanlands	1 723	502	2 225	1 852	2,9	1,0	2,0	1,7
Dalarnas	2 488	609	3 097	1 453	4,0	1,1	2,6	1,2
Gävleborgs	2 343	624	2 967	1 774	3,7	1,1	2,5	1,5
Västernorrlands	2 174	490	2 664	1 347	3,9	1,0	2,5	1,3
Jämtlands	2 061	428	2 489	1 282	7,3	1,6	4,5	2,3
Västerbottens	2 168	562	2 730	1 625	3,8	1,0	2,5	1,5
Norrbottens	1 699	339	2 038	1 022	3,0	0,7	1,9	1,0
Hela riket	60 286	17 217	77 503	59 506	2,9	0,9	2,0	1,5

1) Jordbruk, jakt och service i anslutning härtill (SNI 01).

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik.

Tabell 7.2
Jordbruksföretagarnas åldersfördelning 2000

Age distribution of holders

Storleksgrupp; produktions- område	Antal företagare i åldern, år								Juridisk person eller uppgift saknas	Summa
	Under 25	25– 34	35– 44	45– 49	50– 54	55– 59	60– 64	Över 64		
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>										
2,1– 5,0	64	706	1 875	1 318	1 547	1 655	1 274	3 098	247	11 784
5,1– 10,0	71	880	2 401	1 634	1 894	1 945	1 595	3 337	353	14 110
10,1– 20,0	96	965	2 734	1 749	2 163	2 180	1 735	3 374	457	15 453
20,1– 30,0	62	598	1 740	1 128	1 255	1 165	1 031	1 429	309	8 717
30,1– 50,0	53	800	2 366	1 447	1 672	1 507	1 163	1 147	469	10 624
50,1– 100,0	44	815	2 591	1 542	1 555	1 451	928	694	1 032	10 652
100,1–	15	313	1 062	714	660	546	336	208	1 604	5 458
<i>Produktionsområden</i>										
Gss	20	388	1 067	704	744	765	560	960	670	5 878
Gmb	50	610	1 469	886	944	903	722	1 208	550	7 342
Gns	62	594	1 779	1 104	1 303	1 219	945	1 670	660	9 336
Ss	47	661	2 279	1 477	1 709	1 691	1 218	1 862	933	11 877
Gsk	121	1 589	4 446	2 834	3 101	2 932	2 452	4 472	778	22 725
Ssk	52	493	1 397	953	1 127	1 103	786	1 324	295	7 530
Nn	26	451	1 414	941	1 113	1 050	823	1 041	267	7 126
Nö	27	291	918	633	705	786	556	750	318	4 984
<i>Hela riket</i>										
2000	405	5 077	14 769	9 532	10 746	10 449	8 062	13 287	4 471	76 798
1999	310	4 878	14 617	9 784	11 261	10 126	8 339	15 842	4 962	80 119
1998	363	5 436	15 491	10 507	12 049	10 177	8 673	17 323	5 288	85 307
1997	410	6 013	16 244	10 945	12 324	9 924	8 781	17 930	5 455	88 026
1996	425	6 386	16 825	11 340	12 348	9 730	8 938	18 328	6 174	90 488

Källa: Jordbruksverket och SCB, Lantbruksregistret.

Tabell 7.3

**Antal stadigvarande och tillfälligt sysselsatta personer i jordbruket 1999
i olika grupper samt arbetstid i arbetskraftsenheter AWU**

*Number of permanent and temporary occupied persons in agriculture for different groups
and number of working hours expressed in annual work units AWU*

Område	Företagare och familjemedlemmar, stadigvarande och tillfälligt sysselsatta		Ej familjemedlemmar				Totalt	
			Stadigvarande sysselsatta		Tillfälligt sysselsatta			
	Personer	AWU	Personer	AWU	Personer	AWU	Personer	AWU
<i>Län</i>								
Stockholms	2 975	1 249	1 127	706	429	104	4 531	2 059
Uppsala	4 833	2 242	858	530	541	72	6 232	2 844
Södermanlands	3 523	1 638	1 059	742	620	95	5 202	2 475
Östergötlands	6 110	2 980	1 819	1 197	1 162	158	9 091	4 335
Jönköpings	7 448	3 283	813	464	671	70	8 932	3 817
Kronobergs	4 799	2 013	370	213	347	33	5 516	2 259
Kalmar	6 212	3 192	1 215	881	1 863	182	9 290	4 256
Gotlands	3 255	1 790	623	441	412	61	4 290	2 292
Blekinge	2 445	1 122	425	272	1 292	134	4 162	1 528
Skåne	16 725	8 061	5 028	3 666	5 201	730	26 954	12 457
Hallands	6 559	3 013	1 596	1 078	1 269	167	9 444	4 258
Västra Götaland	26 619	10 678	3 474	2 071	2 525	350	32 618	13 098
Värmlands	6 989	2 165	743	403	763	75	8 495	2 643
Örebro	4 438	1 802	707	444	489	58	5 634	2 304
Västmanlands	3 994	1 626	738	452	409	48	5 141	2 125
Dalarnas	4 068	1 527	556	333	346	43	4 970	1 903
Gävleborgs	4 978	1 908	578	304	460	50	6 016	2 261
Västernorrlands	4 826	1 633	516	262	355	34	5 697	1 929
Jämtlands	3 658	1 390	482	265	400	41	4 540	1 695
Västerbotten	5 432	1 856	799	467	401	46	6 632	2 368
Norrbottens	2 918	1 008	503	284	260	45	3 681	1 337
Hela riket	132 824	56 172	24 029	15 473	20 215	2 596	177 068	74 242

Källa: Jordbruksverket och SCB, Lantbruksregistret.

Tabell 7.4**Antal sysselsatta i jordbruket 1999 av olika kategorier personer och arbetskraftsenheter***Number of permanent and temporary occupied persons in agriculture for different groups and number of working hours expressed in annual work units AWU*

Grupper sysselsatta	Antal företag	Personer				Arbetskraftsenheter			
		Män	Kvinnor	Totalt	Procent	Män	Kvinnor	Totalt	Procent
<i>Sysselsatta i företag som drivs av fysisk person</i>									
Företagare	75 619	68 332	7 594	75 916	43	35 378	2 512	37 889	51
Makar/sambor och övriga familjemedlemmar		19 885	37 023	56 908	32	6 674	11 609	18 283	25
Stadigvarande sysselsatta (ej familjemedlemmar)		6 155	1 765	7 890	4	3 787	828	4 616	6
Tillfälligt sysselsatta (ej familjemedlemmar)		13 714	8	1 441	2
Totalt		154 428	87	62 229	84
<i>Sysselsatta i företag som drivs av juridisk person</i>									
Stadigvarande sysselsatta	5 491	11 313	4 826	16 139	9	8 139	2 719	10 858	15
Tillfälligt sysselsatta		6 501	4	1 156	1
Totalt		22 640	13	12 013	16
Samtliga sysselsatta	81 407	177 068	100	74 242	100

Källa: Jordbruksverket och SCB, Lantbruksregistret.

Tabell 7.5

Sysselsatta personer efter timmar i företagets jordbruk 1999 (utom tillfälligt sysselsatta ej familjemedlemmar)*Number of permanent and temporary occupied persons for different groups of hours in agriculture (temporary occupied non family workers excluded)*

	Timmar per år i jordbruket. Personer					Totalt
	1–	450–	900–	1 350–	1 800–	
	449	899	1 349	1 799		
Män						
<i>Sysselsatta i företag som drivs av fysisk person</i>						
– Företagare	26 184	10 656	7 407	4 767	19 308	68 322
– Makor/sambor till företagare	2 270	665	349	157	441	3 882
– Övriga familjemedlemmar	10 167	2 047	1 059	685	2 045	16 003
<i>Övriga stadigvarande sysselsatta</i>	4 042	1 691	1 630	2 456	7 619	17 438
<i>Samtliga¹</i>	42 663	15 059	10 445	8 065	29 413	105 645
Kvinnor						
<i>Sysselsatta i företag som drivs av fysisk person</i>						
– Företagare	591	1 700	1 946	1 939	1 418	7 594
– Makor/sambor till företagare	19 508	4 620	2 771	1 674	3 007	31 578
– Övriga familjemedlemmar	4 324	483	296	112	230	5 445
<i>Övriga stadigvarande sysselsatta</i>	2 282	919	964	889	1 537	6 591
<i>Samtliga¹</i>	30 916	7 010	4 622	2 994	5 666	51 208
Båda könen						
<i>Sysselsatta i företag som drivs av fysisk person</i>						
– Företagare	30 988	11 644	7 998	5 086	20 200	75 916
– Makor/sambor till företagare	21 776	5 285	3 120	1 831	3 448	35 460
– Övriga familjemedlemmar	14 491	2 530	1 355	797	2 275	21 448
<i>Övriga sysselsatta stadigvarande</i>	6 324	2 610	2 594	3 345	9 156	24 029
<i>Samtliga¹</i>	73 579	22 069	15 067	11 059	35 079	156 853

1) P.g.a. avrundning överensstämmer inte alltid en summering över rader och kolumner med redovisade totaler.

Källa: Jordbruksverket och SCB, Lantbruksregistret.